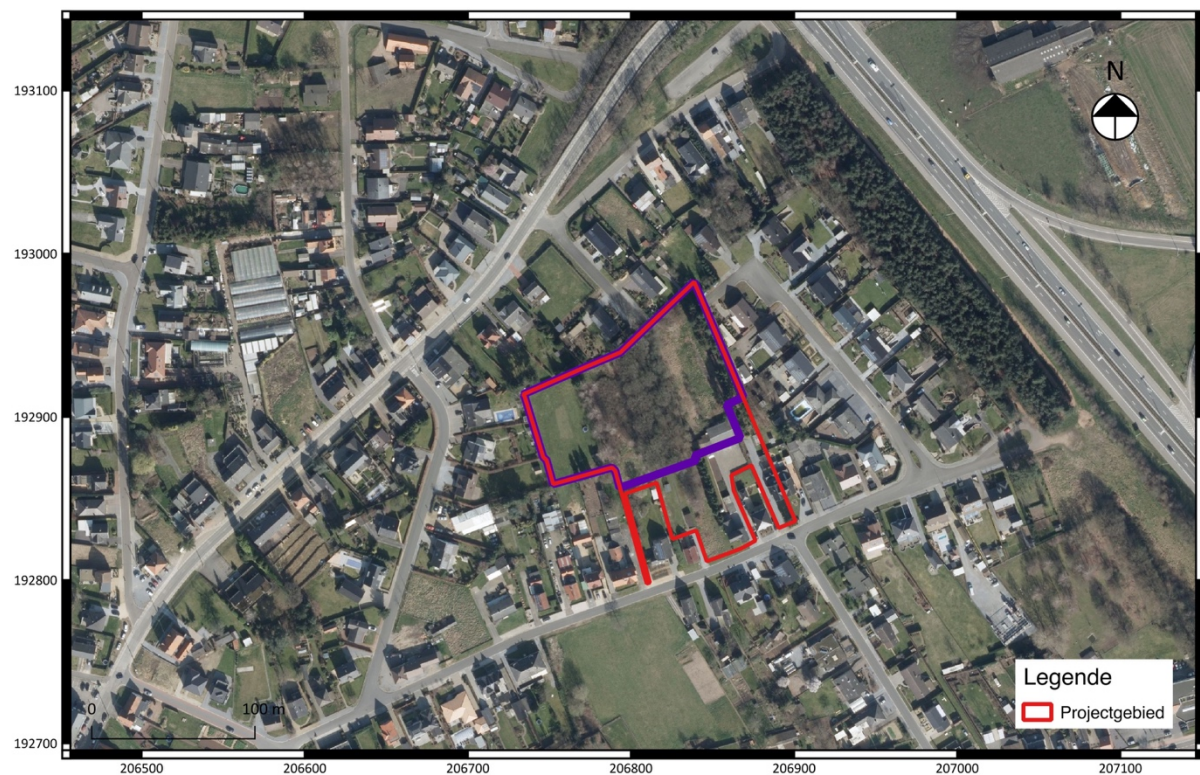

Archeologienota: De verkaveling aan de Heideveldstraat te Paal (gemeente Beringen)

Stephanie Cousin
Ward Decramer
Annelies De Raymaeker

Tienen, 2019
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: De verkaveling aan de Heideveldstraat te Paal (gemeente Beringen)

**Stephanie Cousin
Ward Decramer
Annelies De Raymaeker**

**Tienen, 2019
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: De verkaveling aan de Heideveldstraat te Paal (gemeente Beringen)

Initiatiefnemer:	Matexi
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteur(s):	Stephanie Cousin Ward Decramer Annelies De Raymaeker
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2019, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p. 2
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 2
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 2
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 5
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 5
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p. 6
<i>Huidige situatie</i>	p. 6
<i>Geplande werken</i>	p. 7
1.1.5 Werkwijze en motivatie bronselectie	p. 8
1.2 Assessmentrapport	p. 10
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 10
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 15
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 21
<i>Archeologische waarden (CAI)</i>	p. 21
<i>Bekrachtigde archeologienota's</i>	p. 22
1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie)	p. 22
1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	p. 23
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p. 25
2.1 Administratieve gegevens	p. 25
2.2 Gemotiveerd advies	p. 25
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 26
2.3.1 Aanleiding van het vooronderzoek	p. 26
2.3.2 Resultaten van het bureauonderzoek	p. 26
2.3.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 27
2.3.4 Onderzoeksmethoden en –strategie	p. 28
2.3.5 Onderzoekstechnieken	p. 29
2.3.6 Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk	p. 31
Bibliografie	p. 32

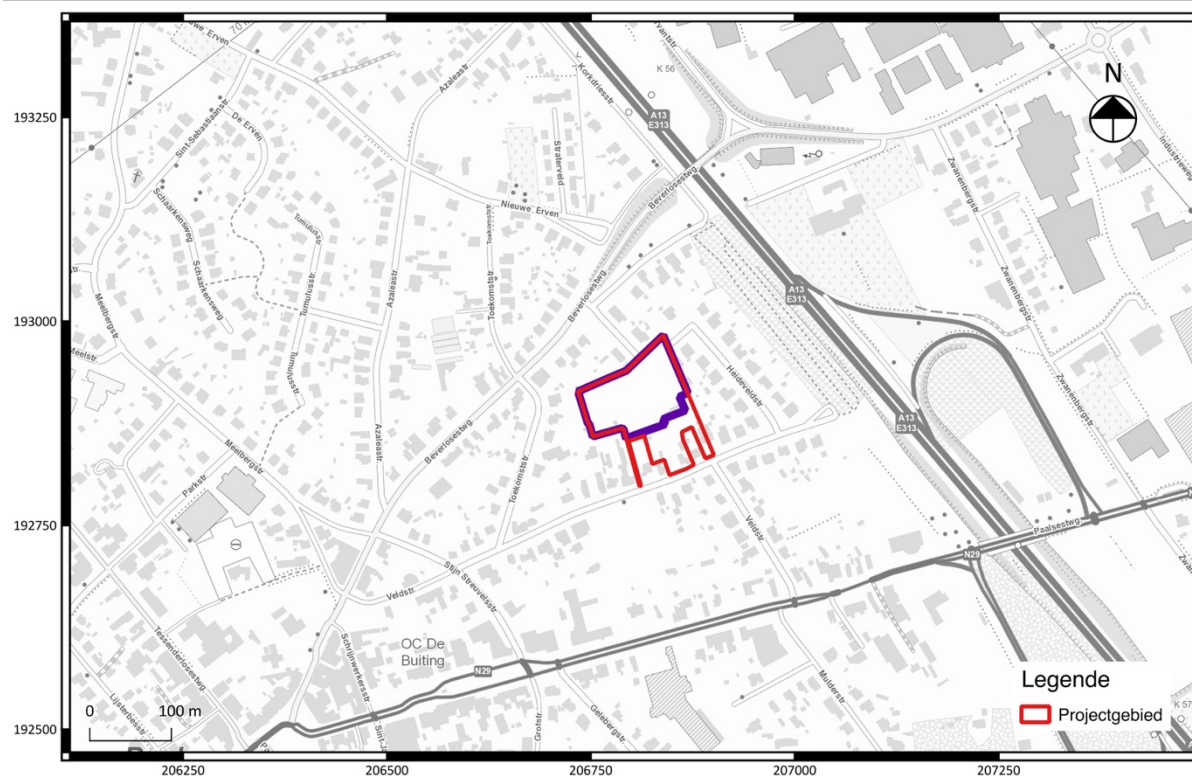

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

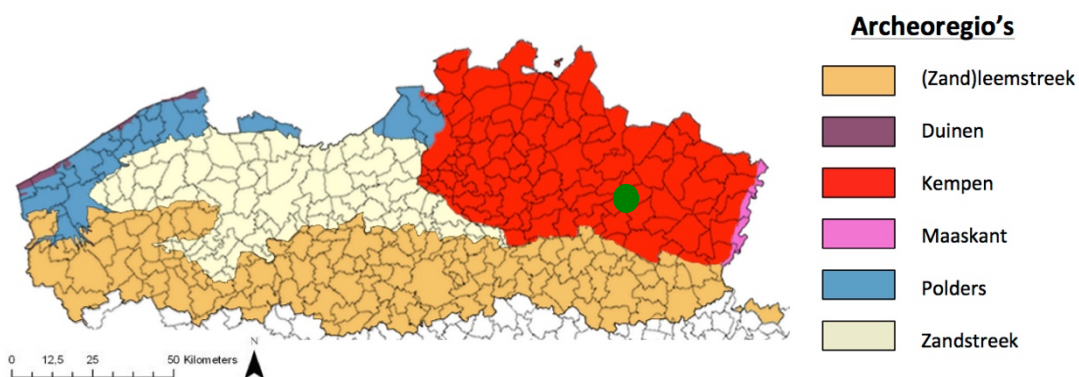

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

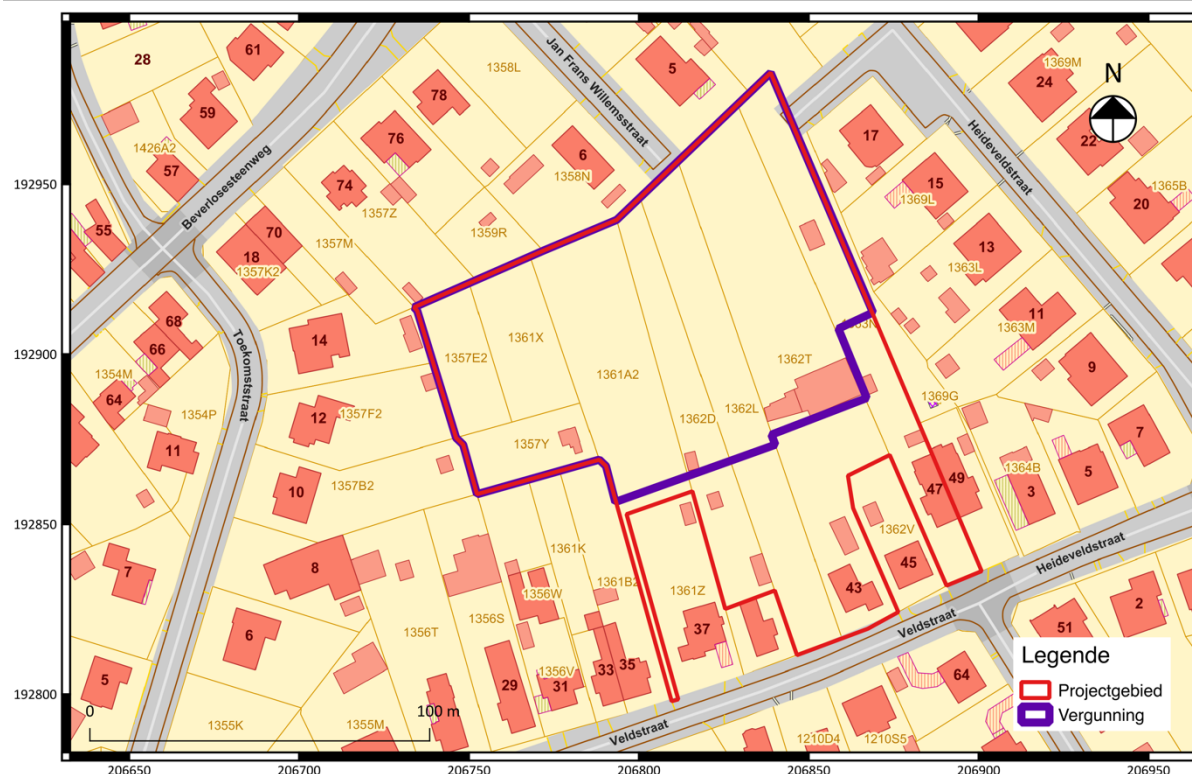

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

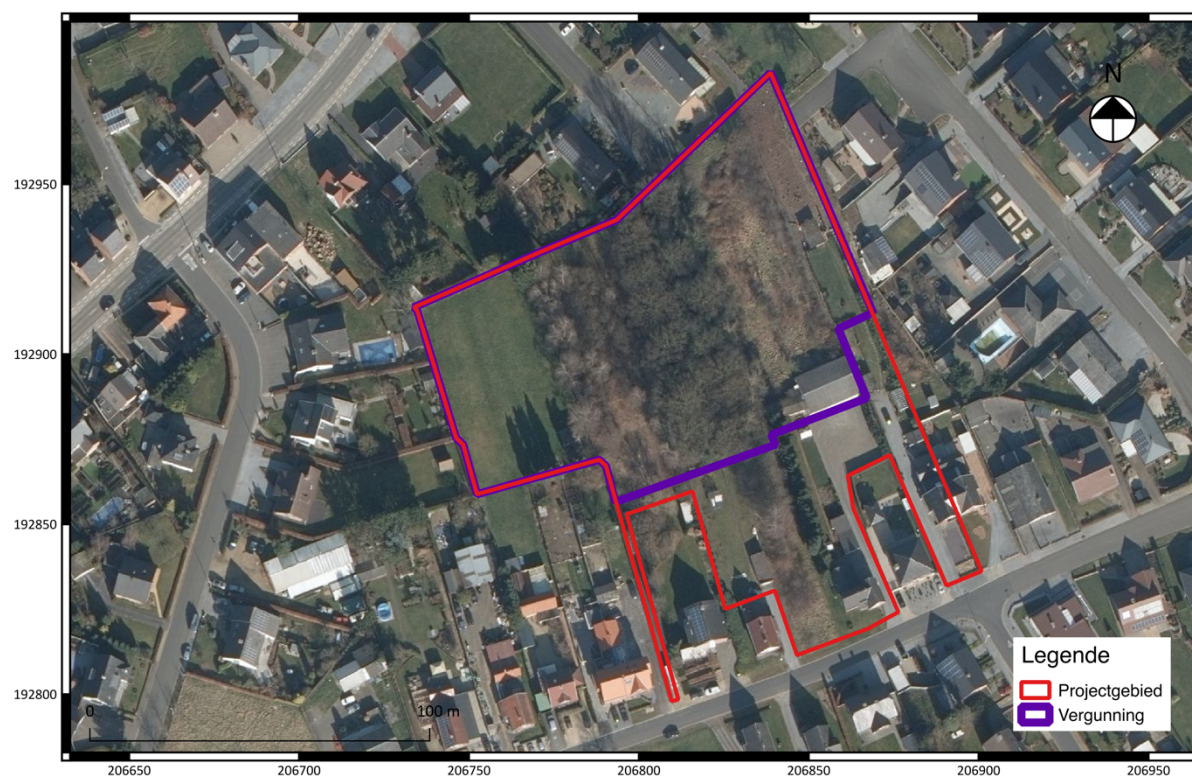

Fig. 1.4: Luchtfoto uit 2017 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.dov.vlaanderen.be).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke onderzoeksfasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem² (te weten de bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem³ (het verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten en proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het *mogelijk* deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het *nuttig* deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven *schadelijk* voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het *noodzakelijk* deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- *Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?*
- *Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?*
- *Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?*
- *Moeten er bijkomende maatregelen genomen omwille van eventuele aanwezige sites?*
- *Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.*
- *Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?*

Randvoorwaarden: Niet van toepassing.

² Zie de Code van Goede Praktijk versie 3.0 hoofdstuk 7 paragraaf 7.1 t/m 7.5.

³ Zie de Code van Goede Praktijk versie 3.0 hoofdstuk 8 paragraaf 8.1 t/m 8.7.

1.1.4 Beschrijving geplande werken

Huidige situatie

Het vergunningsgebied is in het westen bestaat uit onbebouwd weideland en is begroeid met gras. In het centrum en oosten is het vergunningsgebied begroeid met bos. In het zuidoostelijke deel van het vergunningsgebied situeert zich een loods die voorheen in gebruik was als kippenhok. Verspreid over het terrein bevinden zich enkele kleinere constructies (fig. 1.5 en fig. 1.6). In de nabijheid van deze constructies zou een waterput aanwezig zijn.

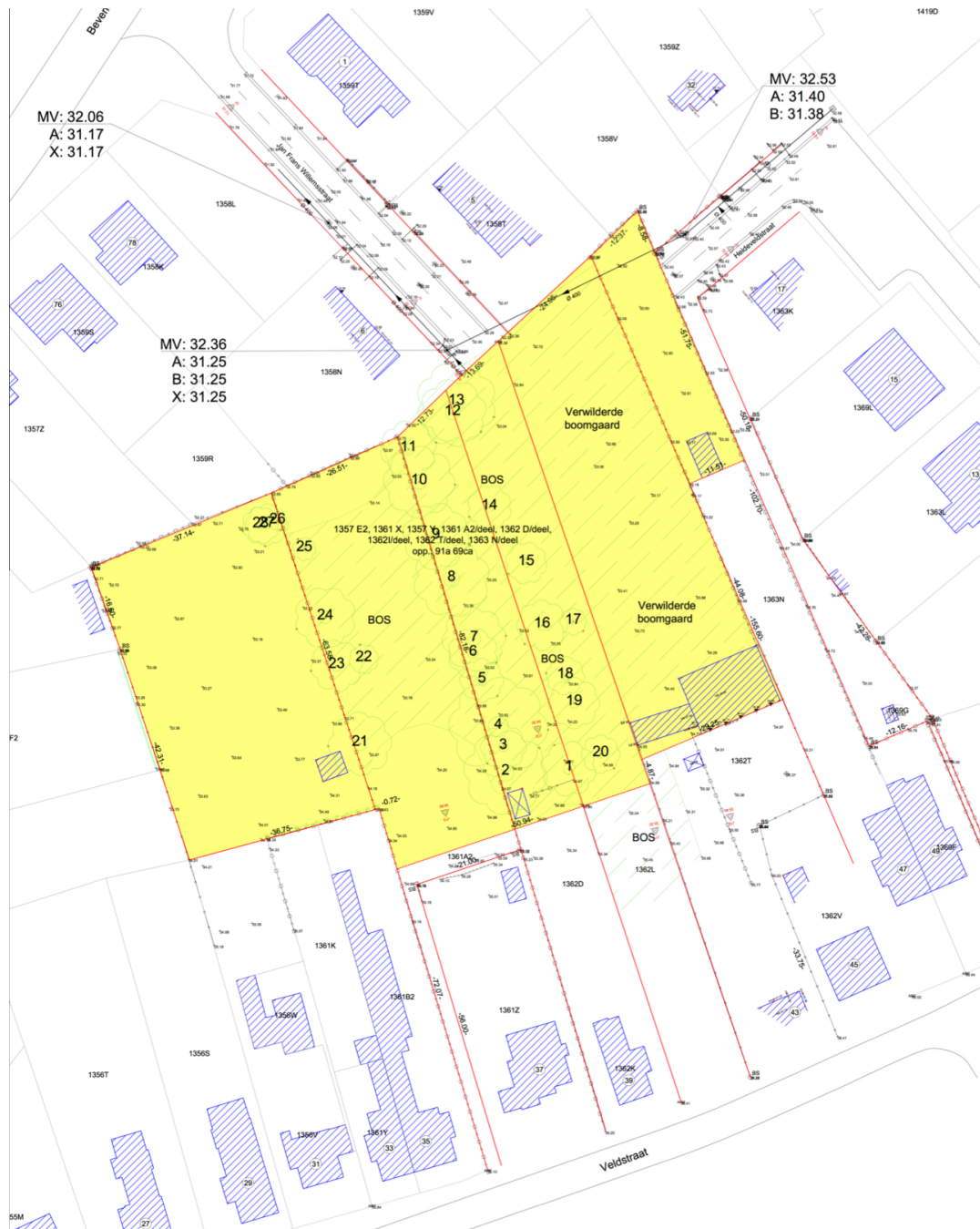

Fig. 1.5: Grondplan van huidige toestand (Bron: Geotec).

Fig. 1.6: Zicht op het huidige bebouwing op het zuidelijke deel van het terrein.

Geplande werken

Deze archeologienota kadert binnen een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van het aangeduide vergunningsgebied (ca. 9.496 m²). De geselecteerde zone zal worden opgedeeld in 15 loten voor open en halfopen bebouwing. In het centrale en noordoostelijke wordt een verharde toegangsweg aangelegd. Centraal zal een groenzone worden ingericht. Enkele van de huidige bomen dienen te worden bewaard ter hoogte van deze groenzone (fig. 1.7). De kavels 1362X(deel) en 1363BN(deel), opgetekend in het ontwerpplan als lot 23, worden niet mee in verkaveling gebracht (fig. 1.7).

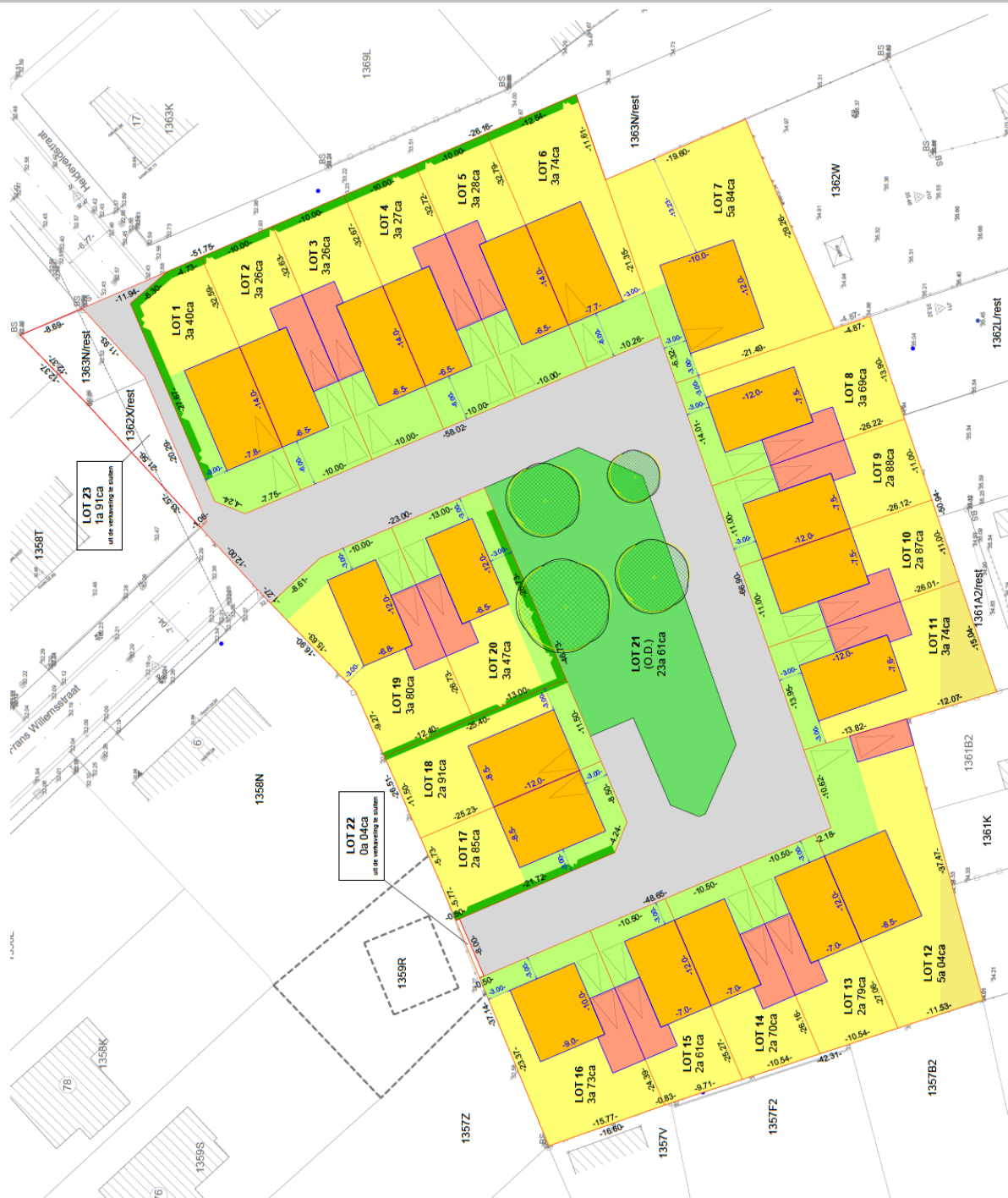

Fig. 1.7: Ontwerpplan nieuwe toestand (Bron: Geotec).

1.1.5 Werkwijze en motivatie bronselectie

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair Geologische kaart
- Quartair Geologische kaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

De geomorfologische kaart kon niet worden geraadpleegd omdat deze niet beschikbaar is voor het projectgebied.

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal en luchtfoto's is gegeorefereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)
- Vandermaelenkaart (1846-1852)
- Luchtfoto's (1971, 1979-1990, 2000-2003, 2005-2007, 2008-2011, 2012, 2014)
- Topografische kaarten (2017)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Het projectgebied situeert zich ter hoogte van de Heideveldstraat tussen de woonkern van Paal en de gemeente Beringen in de Limburgse Kempen. Het terrein wordt begrensd door de Jan Frans Willemsstraat en Beverlosesteenweg in het noorden, de Heideveldstraat in het oosten, de Veldstraat in het zuiden en de Toekomststraat in het westen (fig. 1.1 en fig. 1.3).

Het grondgebied van Paal situeert zich in de Limburgse Kempen. Het zuidelijk deel van het gebied hoort nog bij het golvend landschap van het Hageland. Het zuidoosten van de deelgemeente wordt begrensd door de Vallei van de Zwarte Beek (een natuurreservaat dat bekend staat om zijn zeldzame dier- en plantensoorten). De Zwarte Beek mondt uit in de Demer, die op zijn beurt deel uitmaakt van het stroomgebied van de Schelde. In het noordwesten van Paal bevindt zich een brede moerassige depressie langs de Winterbeek (eveneens een zijrivier van de Demer).

Geomorfologisch gezien bevindt het projectgebied zich in een landschap dat wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van getuigenheuvels, typisch voor het Hageland. Het bodemgebruik bestaat uit akkerland, weiden en bosaanplanting. Op het einde van het Pleistoceen werd het materiaal van de heuveltoppen door erosie verplaatst (colluviale processen) en in de onmiddellijke omgeving afgezet. De beekdepressies doorsnijden het tertiaire landschap volgens een evenwijdig patroon van het noordoosten naar het zuidwesten.⁴

Het projectgebied zelf bevindt zich aan de noordelijke voet van een getuigenheuvel (fig. 1.8). Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen dat verloopt van 32,4 m TAW in het noordoosten tot 35,1 m TAW in het zuiden (fig. 1.8, fig. 1.9a en fig. 1.9b). Hydrografisch gezien behoort het projectgebied tot het Demerbekken.

De geologische ondergrond van het projectgebied bestaat volgens de tertiairgeologische kaart (fig. 1.10) uit sedimenten van de Formatie van Diest (code Di, Neogeen). De Formatie van Diest is een mariene formatie die wordt gekenmerkt door een bruingroen tot grijsgroen glauconietrijk middelmatig tot grof zand met zeer dunne kleilaagjes (*clay drapes*). Door verwerking is het zand meestal geelbruin en aaneen geklit tot ijzerzandsteenbanken waarin duidelijk een gekruiste gelaagdheid herkenbaar is. De Formatie van Diest werd gevormd op het eind van Mioceen toen de zeespiegel steeg en het land werd overspoeld door de zee. Parallel met het strand ontwikkelden zich een reeks van zand- en grindbanken. Na het terugtrekken van de Diestiaanzee werd het ijzer in deze sedimenten aan de lucht blootgesteld en oxideerde waardoor de zandkorrels tot ijzerzandsteen samenklitten. Dit ijzerzandsteen bood meer weerstand aan de latere erosie zodat deze zandbanken nog steeds in het landschap als langwerpige heuvels aanwezig zijn.

Het tertiair substraat werd overdekt met Pleistoceen zand, lemig zand of licht-zandleem dat het zogenaamde dekzand vormt (fig. 1.11). In de omgeving (flanken) van de heuvels werd het dekzand geërodeerd en overdekt met bruinroodachtig materiaal afkomstig van heuvelruggen. Dit materiaal is colluviaal en/of eolisch verplaatst tertiair materiaal dat dikwijls vermengd is met ijzerzandsteenbrokjes.⁵

Hierna staan de gegevens opgelijst zoals online beschikbaar op www.geopunt.be:

⁴ Baeyens 1974: 13-15.

⁵ Baeyens 1974: 13-15.

- Volgens de **tertiairgeologische kaart** (fig. 1.10) wordt de Formatie van Diest (code Di) gekarakteriseerd door de volgende kenmerken: groen tot bruin zand, heterogeen meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten, schuine gelaagdheid, glauconietrijk, micarrijke horizonten.
- Volgens de **quartaairgeologische kaart** (fig. 1.11) bestaat de bovengrond uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holocene en/of hellingsafzettingen van het Quartair.
- Volgens de **bodemkaart** (fig. 1.12) bevindt het projectgebied zich in een zone met w-Zcfc- en OB-gronden. W-Zcfc-bodems zijn matig droge zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont die beschikken over een klei-zandsubstraat beginnend op gerichte of matige diepte (20-125 cm)⁶. OB-gronden zijn niet-gekarteerde bodems met een hoge mate van menselijke invloed.

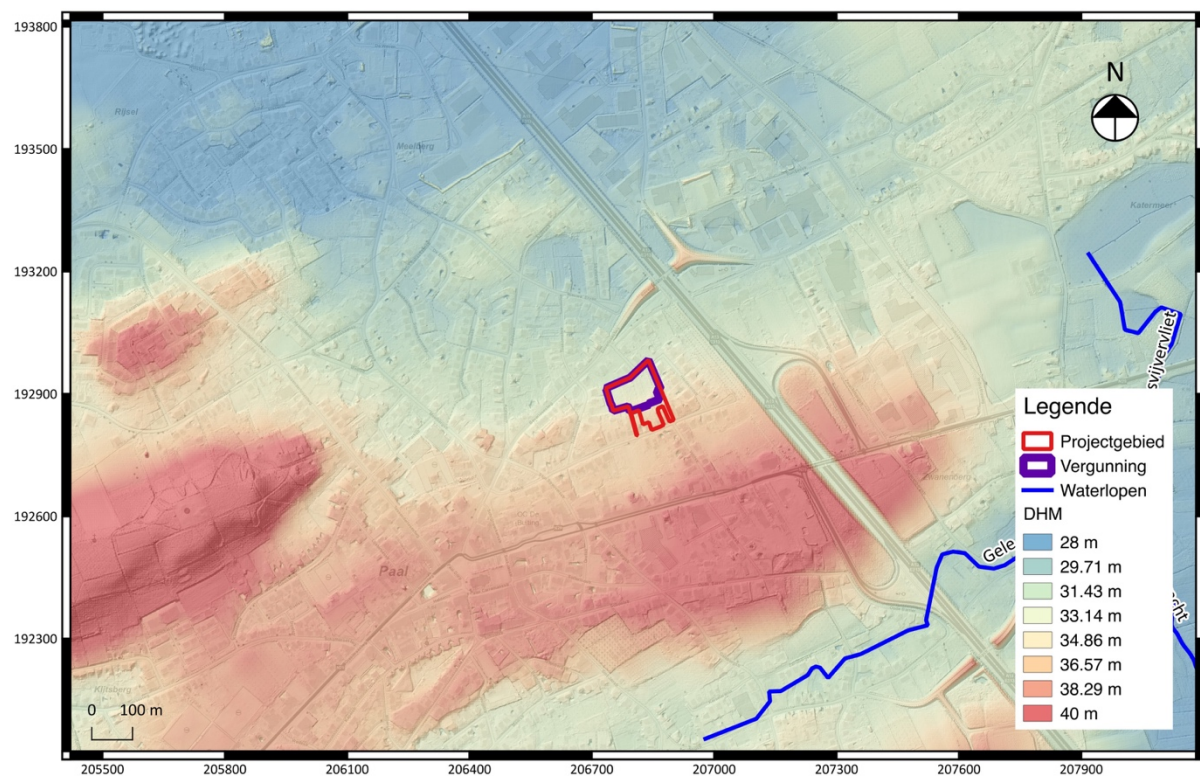

Fig. 1.8: Uittreksel uit het DHM (DHM II) met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt Vlaanderen).

⁶ Baeyens, 1974.

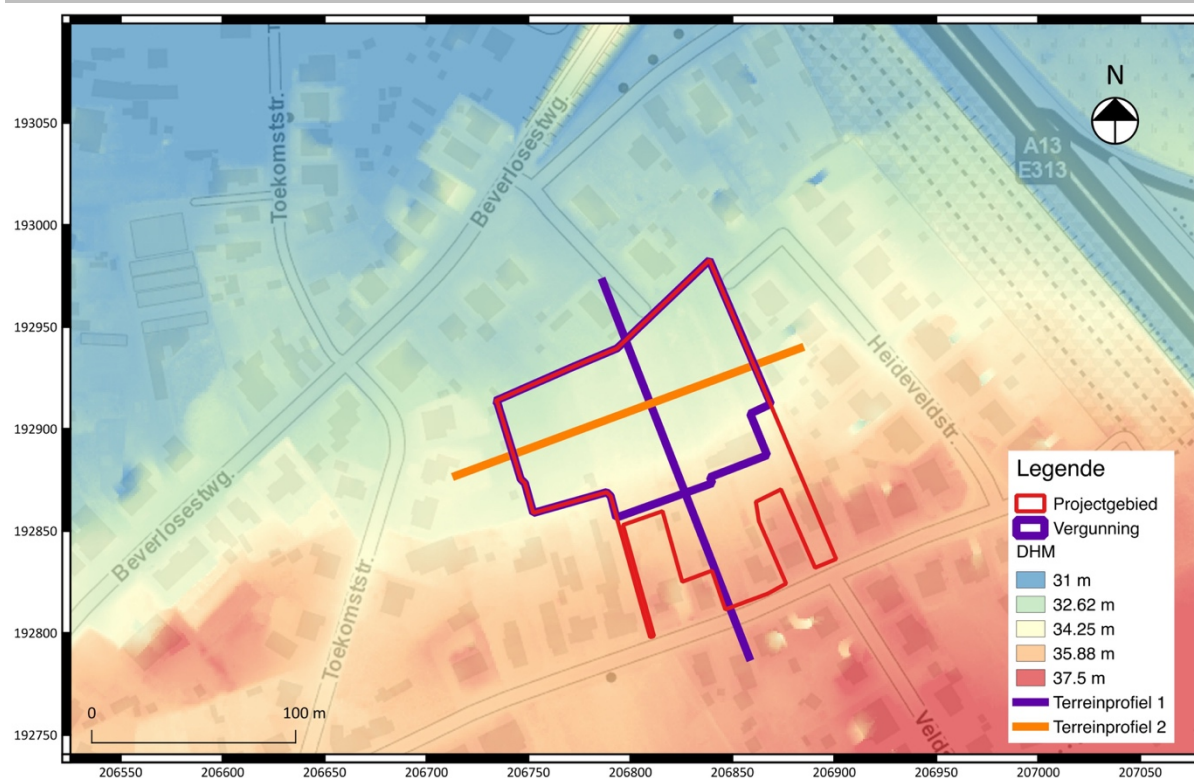

Fig. 1.9a: Uittreksel uit het DHM (DHM II) met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt Vlaanderen).

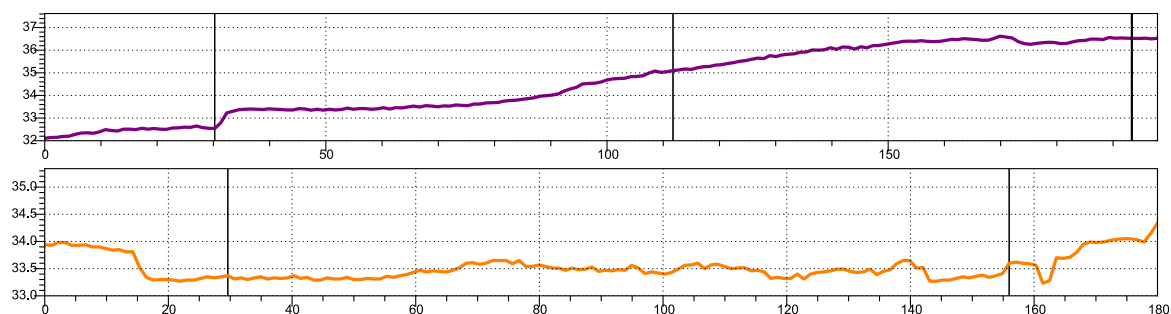

Fig. 1.9b: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied.

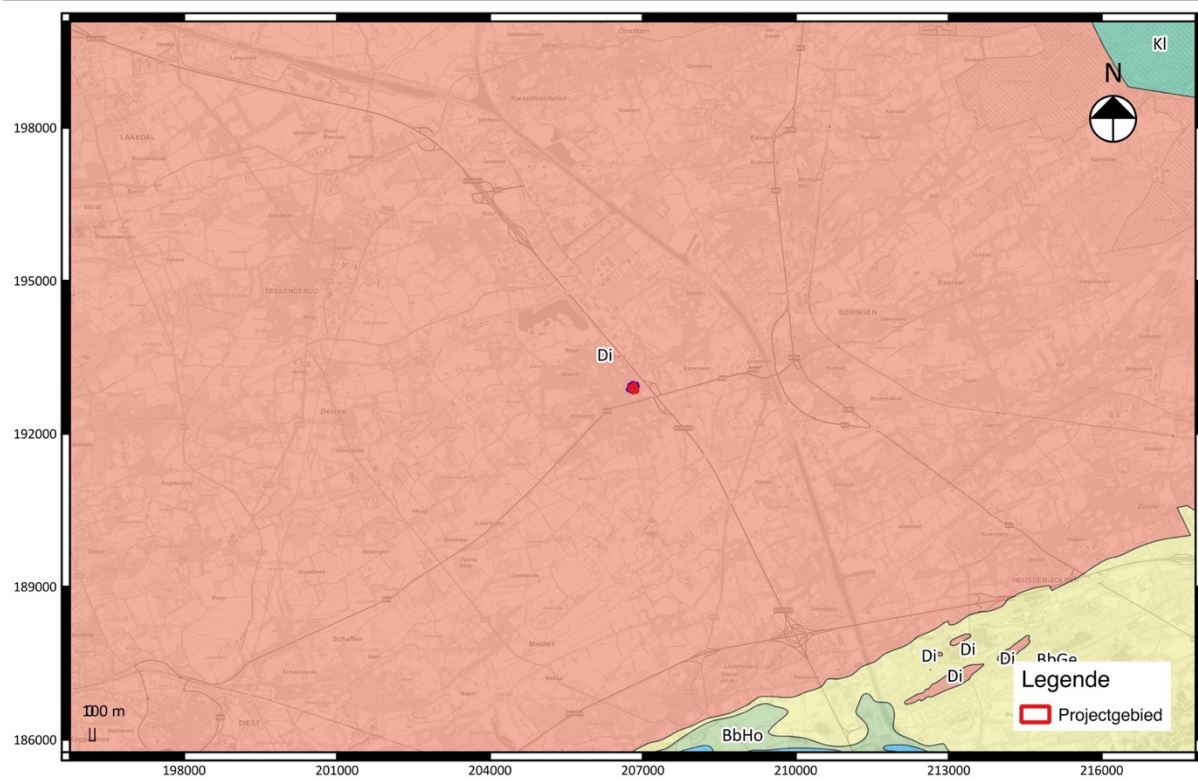

Fig. 1.10: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen).

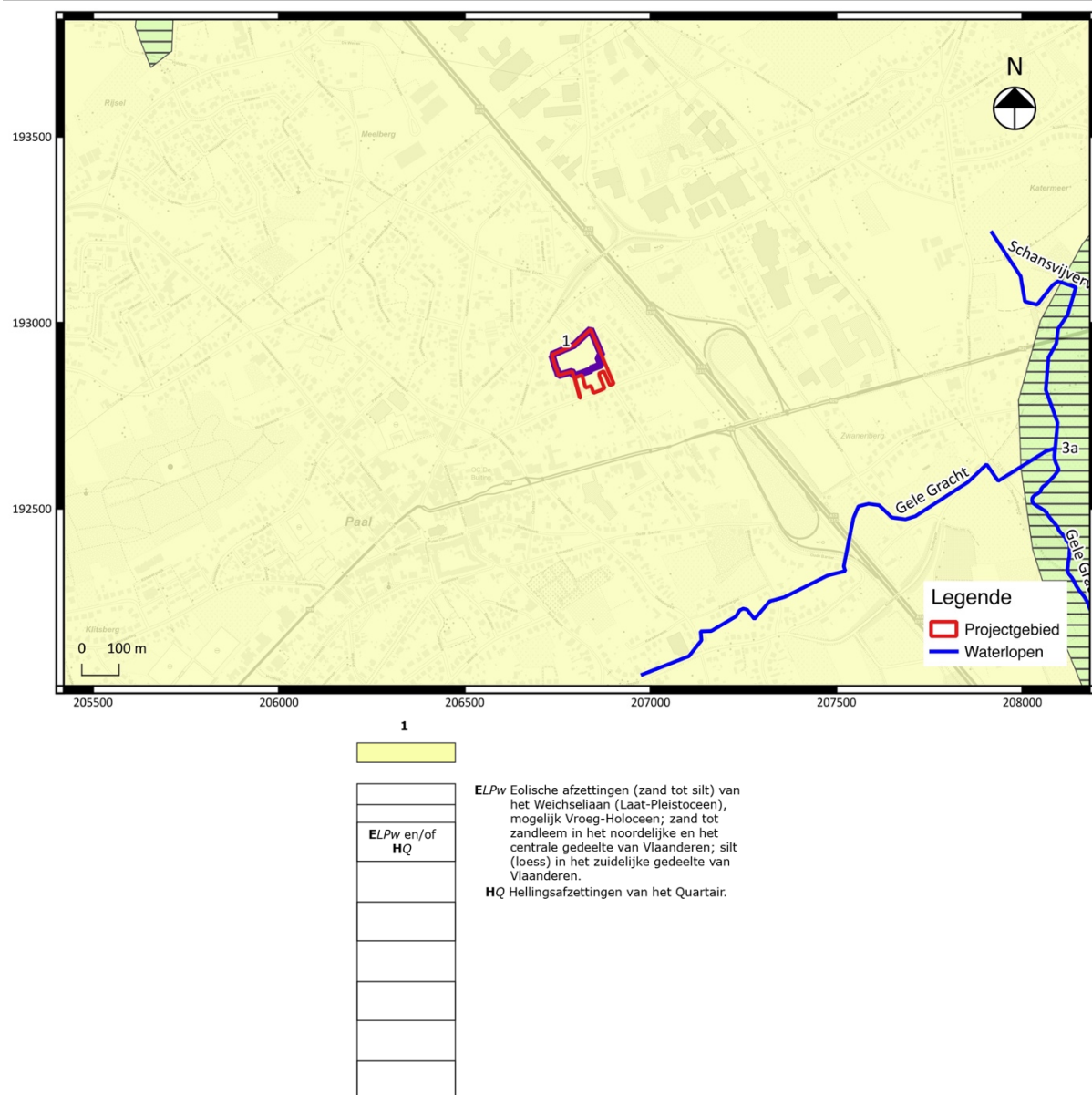

Fig. 1.11: Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen).

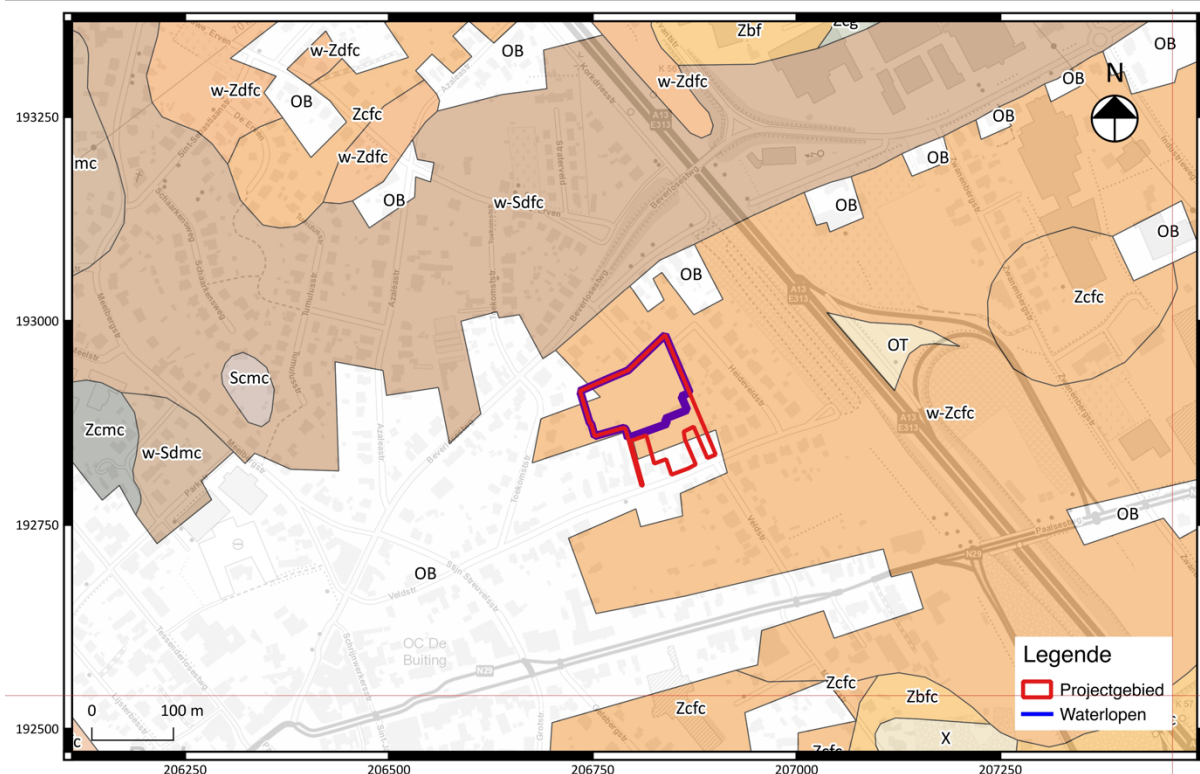

Fig. 1.12: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen).

1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied

Reeds in de 15^e eeuw werd Paal vermeld in historische bronnen als “Pale”, “Paele” en “Pael”. Deze naam zou verwijzen naar het Latijnse *palus* (poel, moeras of stilstaand water).

Het gehucht Paal behoorde samen met Brelaar, Geenhof, Gestel, Katermeir, Meelberg, Reysselt en Tervant gerechtelijk tot ‘de buitinge’ van Beringen en viel onder het Loonse recht. Omstreeks 1459 was er reeds sprake van ‘een capelle staende tusschen Pale en Merlebergh’. In 1513 werd ‘het beneficium der capelle van Paell’ vermeld. ‘Het beneficium’ was een stichting ten voordele van het altaar van Sint-Jan De Doper. In de loop der tijden is sprake van herstellingen aan de kapel en van allerlei aankopen. De grote afstand tussen de gehuchten en de moederkerk in Beringen veroorzaakte jarenlang onenigheden tussen ‘de buitinge’ en Beringen. In 1702 scheurde Paal zich los. In 1716 werd het definitief een afzonderlijke parochie. In 1802 werd Paal een afzonderlijke gemeente. Paal kreeg op zijn grondgebied de kolenhaven van de mijn, de E39 en een industriegebied van nationaal belang. Door de gemeentefusies van 1977 verloor het opnieuw zijn gemeentelijke zelfstandigheid⁷.

Op de Ferrariskaart (1771-1778, fig. 1.13) staat het projectgebied afgebeeld ten noordoosten van de huidige woonkern van “Pael” en ten oosten van het gehucht (H^{au}) “Melbergh”. De huidige Veldstraat en Beverlosesteenweg waren reeds aanwezig. Indertijd was dit een niet-intensief bebouwde landelijke regio. Binnen de grenzen van het projectgebied zijn geen structuren te zien. Het projectgebied lijkt dienst te hebben gedaan als weiland.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Paal* (online); Vandeputte 2009: 29, 37-38.

De Atlas der Buurtwegen (1841, fig. 1.14) en de Vandermaelenkaart (1846-1854, fig. 1.15) tonen het projectgebied nabij de woonkern van Paal. Het projectgebied situeert zich ter hoogte van “*Chemin n°68*” (huidige Veldstraat), “*Chemin n°35*” (huidige Toekomststraat), “*Chemin n°1*” (huidige Beverlosesteenweg) en “*Sentier n°206*” (min of meer parallel met de huidige Heideveldstraat). Binnen de grenzen van het projectgebied lijkt zich geen bebouwing te bevinden.

Een luchtopname uit 1971 (fig. 1.16) toont dat de bebouwing in de regio rondom het projectgebied sterk is toegenomen. Hoewel deze opname niet scherp genoeg is om met hoge mate van zekerheid uitsluitsel te bieden, lijken het zuidelijke deel van het projectgebied bebouwd te zijn met gezinswoningen aan de straatkant. Binnen het vergunningsgebied lijkt slechts het zuidoostelijke deel bebouwd te zijn. Mogelijk gaat de huidige bebouwing terug op deze constructies. Het overgrote deel van het vergunningsgebied is onbebouwd en lijkt dienst gedaan te hebben als akkerland, weiland en bos. Deze situatie is tevens te zien op luchtopnames van 1979-1990 (fig. 1.17), 2000-2003 (fig. 1.18), 2005-2007 (fig. 1.19), 2008-2011 (fig. 1.20) en 2014 (fig. 1.21).

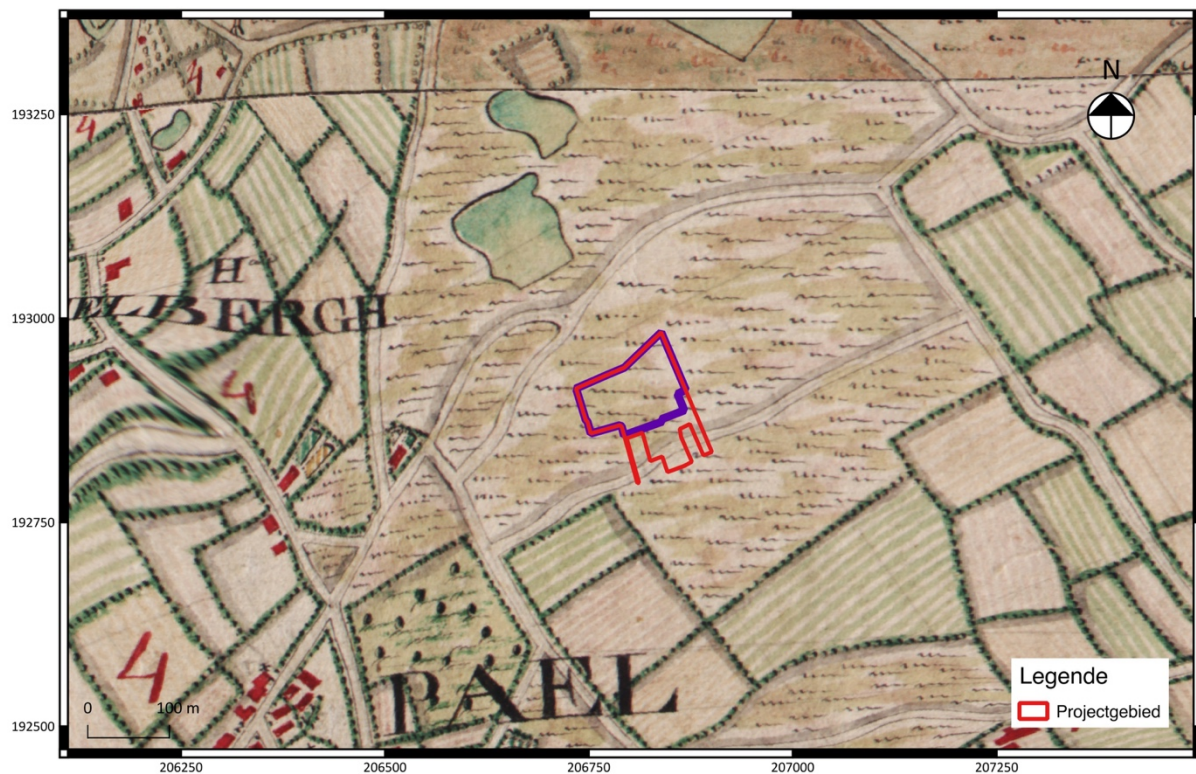

Fig. 1.13: Uittreksel uit de Ferrariskaart (ca. 1777) met aanduiding van het projectgebied.

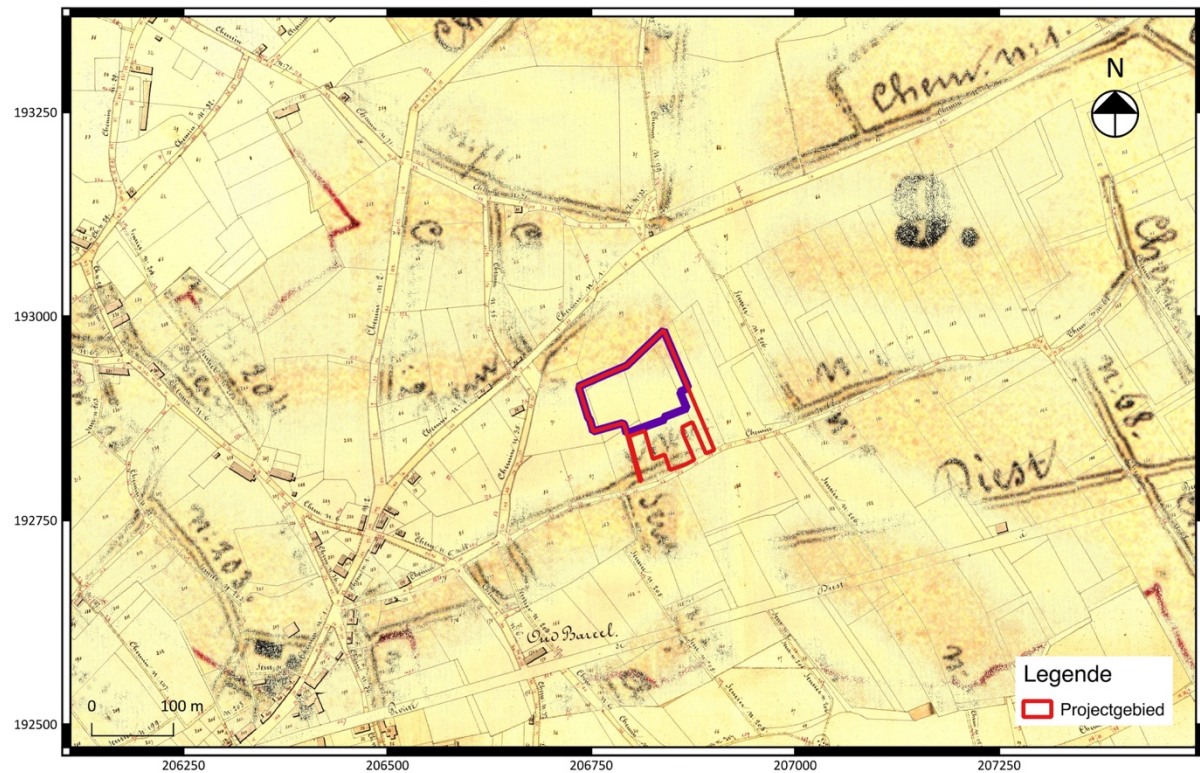

Fig. 1.14: Detail uit de Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding van het projectgebied.

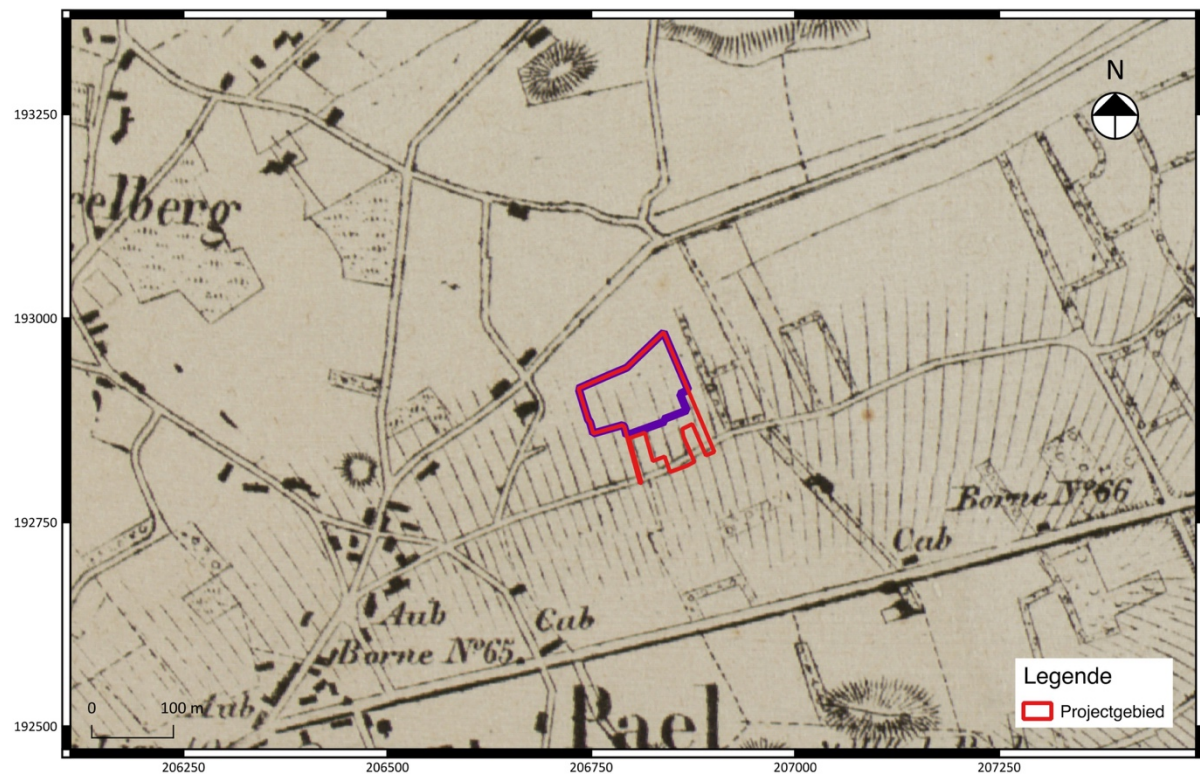

Fig. 1.15: Detail uit de Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

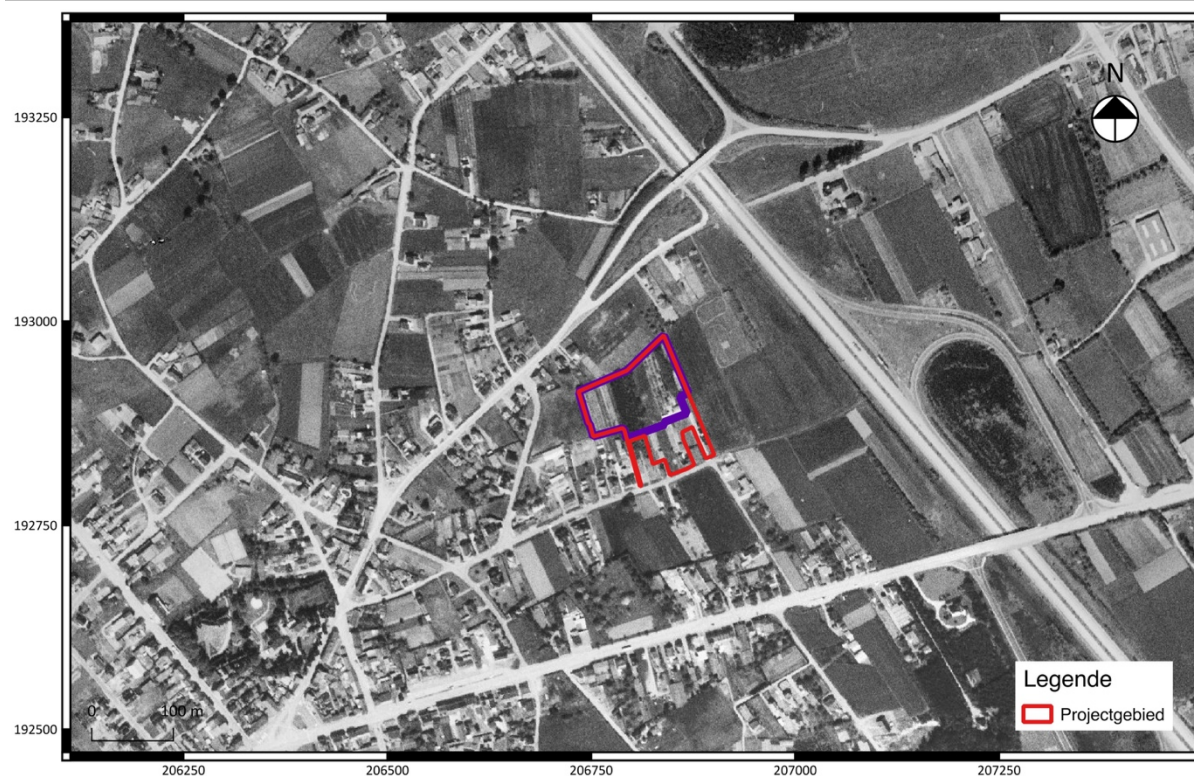

Fig. 1.16: Luchtfoto (opname 1971) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.17: Luchtfoto (opname 1979-1990) met begrenzing van het projectgebied.

Fig. 1.18: Luchtfoto (opname 2000-2003) met aanduiding van het projectgebied.

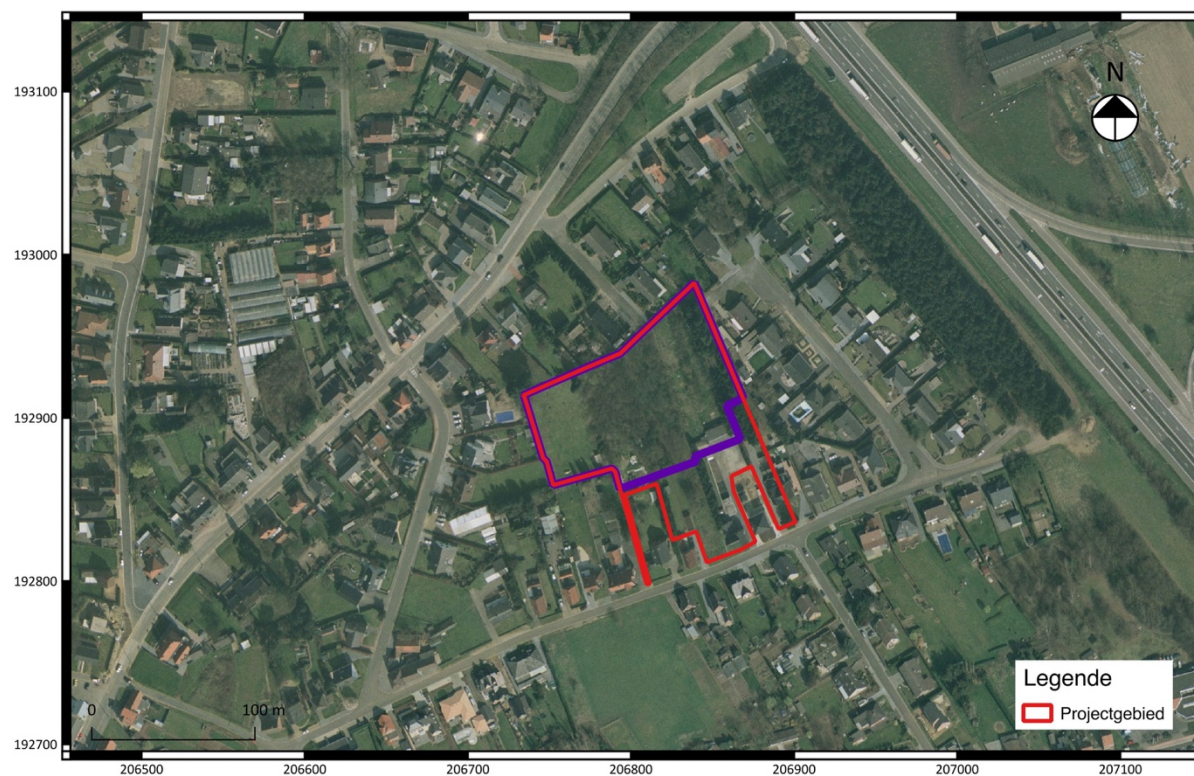

Fig. 1.19: Luchtfoto (opname 2005-2007) met aanduiding van het projectgebied.

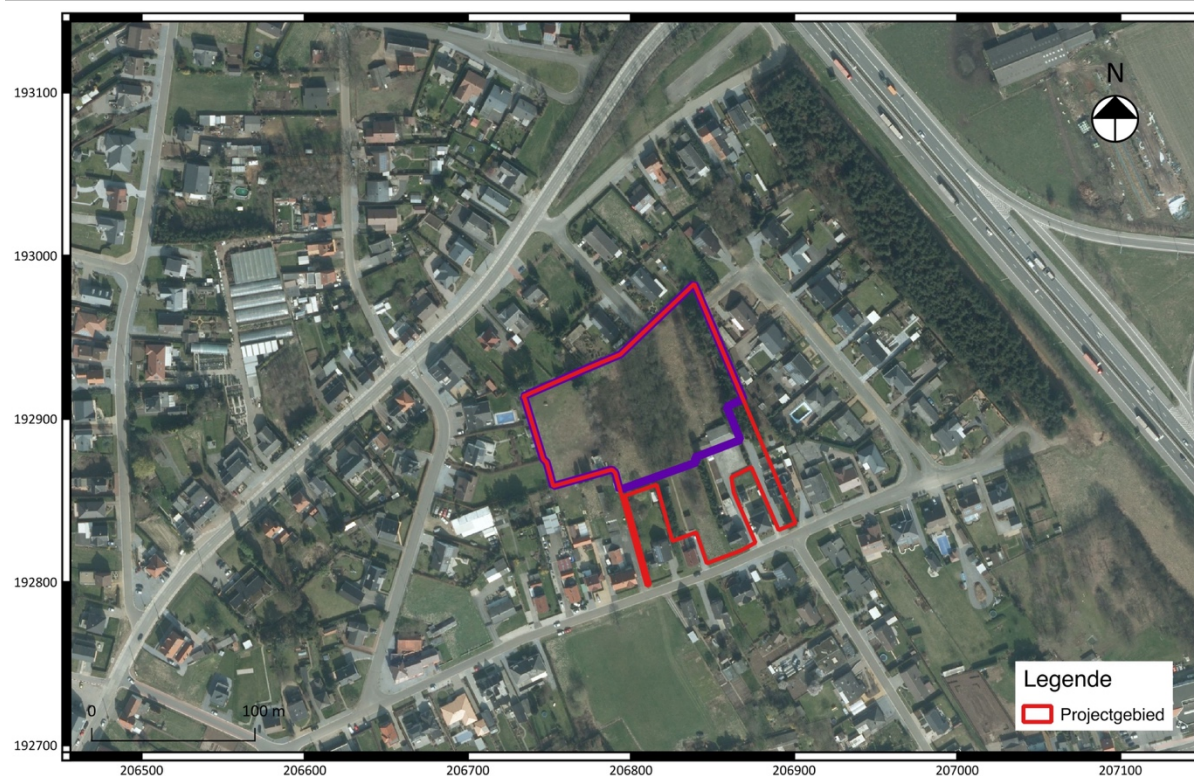

Fig. 1.20: Luchtfoto (opname 2008-2011) met aanduiding van het projectgebied.

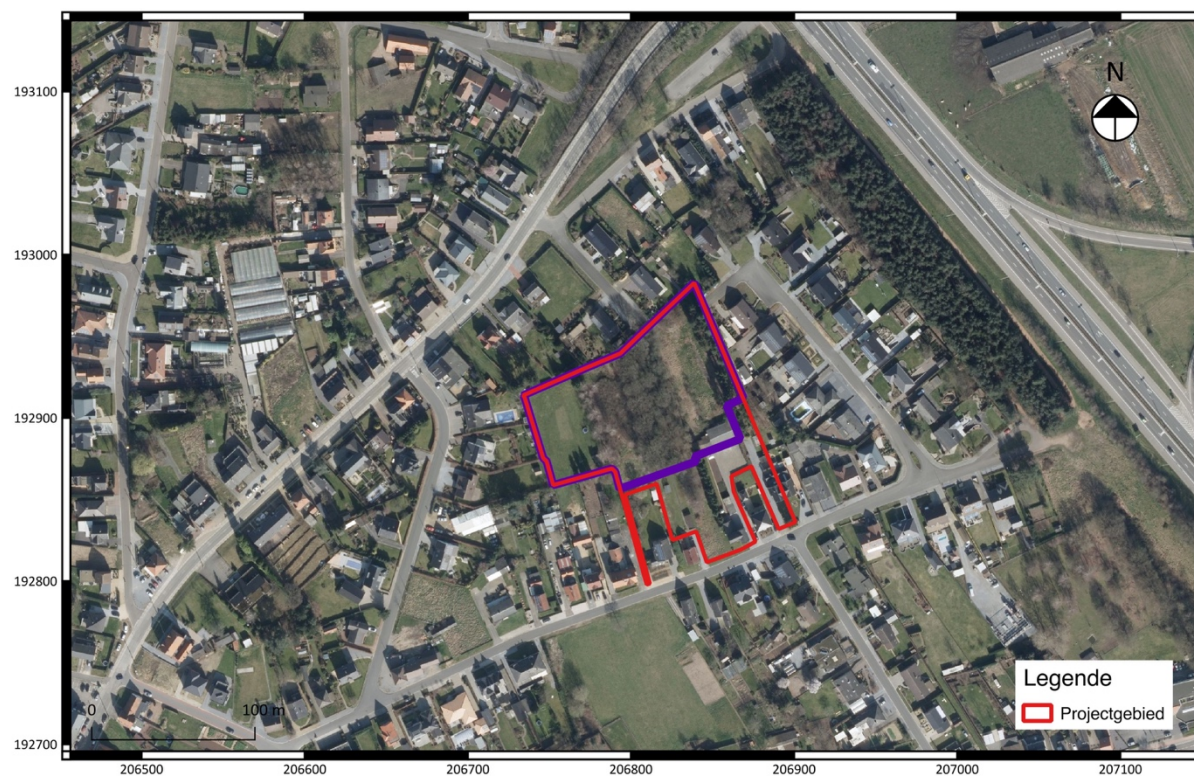

Fig. 1.21: Luchtfoto (opname 2014) met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Archeologische waarden (CAI)

In de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.22) zijn een klein aantal archeologische vindplaatsen opgenomen die zich in de ruime en nabije omgeving van het projectgebied situeren:

Op ca. 700 m ten noordwesten van het projectgebied situeert zich de zogenaamde 'Meelbergse schans' (CAI 161022). De oudste bewaarde vermelding van deze schans gaat terug tot 1636. Deze schans werd geïdentificeerd op basis van cartografisch onderzoek. Op ca. 535 m ten zuidwesten van het projectgebied situeert zich de dorpschans van Paal (CAI 161202), gedateerd in de Nieuwe Tijd. Deze is gekend van cartografisch onderzoek.

Op ca. 900 m ten westen van het projectgebied, ter hoogte van de Klitsberg, werden tal van archeologische vondsten uit de Romeinse periode aangetroffen (CAI 700746). Het betreft een muntschat met ca. 280 munten uit de periode van Vespasianus tot Balbinus (Midden-Romeinse periode), een vondstconcentratie Romeinse dakpannen en aardewerk. Deze vondsten werden per toeval aangetroffen in 1905 bij het rooien van een bos.

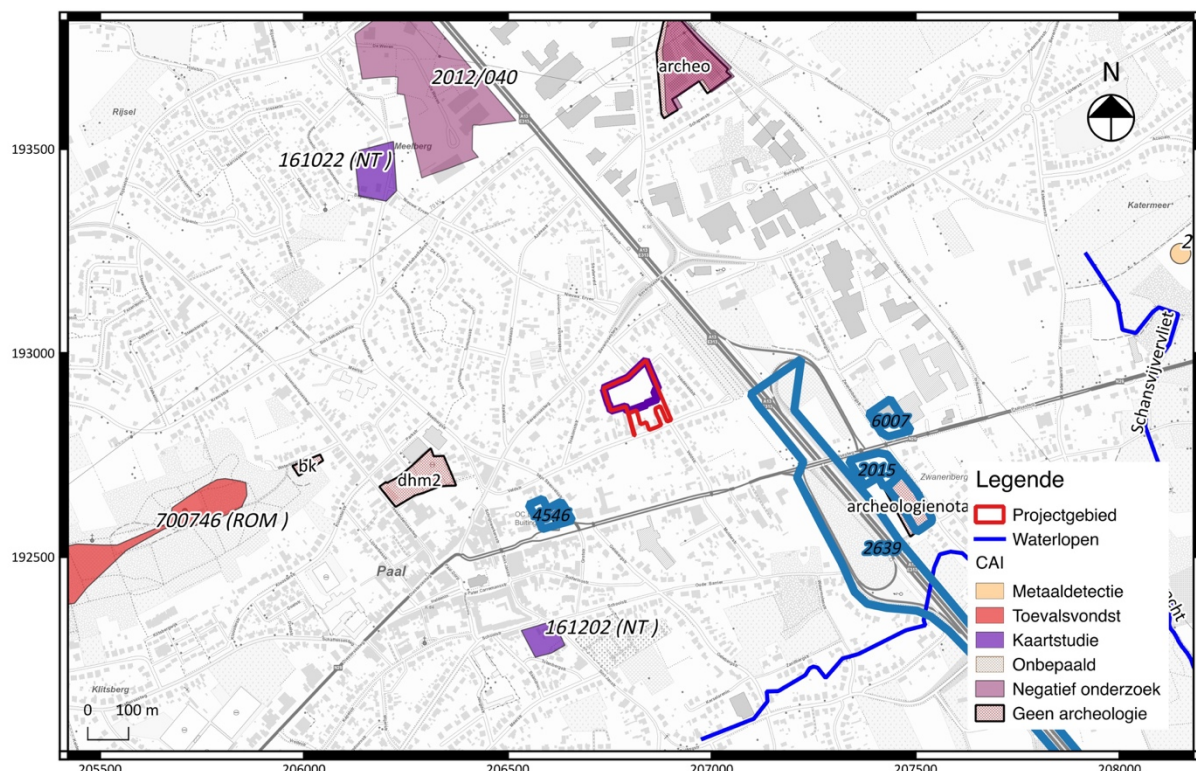

Fig. 1.22: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied (Bron: Onroerend Erfgoed).

Bekrachtigde Archeologienota's

In de omgeving van het projectgebied werden reeds een aantal bekrachtigde archeologienota's opgesteld (fig. 1.22):

- Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag heeft *ARCHEBO* bvba in 2017 een archeologienota (ID 4546; projectcode 2017G311) opgesteld voor een project ter hoogte van de Paalsesteenweg 313-315 in Paal. Er werd geen archeologisch (voor)onderzoek geadviseerd aangezien het terrein als reeds sterk verstoord werd ingeschat⁸.
- Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag heeft *VEC bvba* in 2017 een archeologienota (ID 2639) opgesteld voor een project ter hoogte van de E313 tussen de op- en afrit te Beringen tot aan de verkeerswisselaar in Lummen. Op basis van het bureauonderzoek (projectcode 2017A266) werd geconcludeerd dat de verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden laag is en de geplande bodemverstoring ruimtelijk te beperkt is. Daarom werd geen archeologisch (voor)onderzoek geadviseerd⁹.
- Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag heeft *Studiebureau Archeologie bvba* in 2017 een archeologienota (ID 2015) opgesteld voor een project ter hoogte van de Paalsesteenweg en Zwanebergstraat te Paal. Op basis van een bureaustudie (projectcode 2017B28) en een landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van landschappelijke boringen (projectcode 2017B29) blijkt verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek nodig¹⁰.
- Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag heeft *ArcheoPro Vlaanderen* in 2017 een archeologienota (ID 6007) opgesteld voor een project ter hoogte van de Zwanebergstraat 39 te Paal. Op basis van een bureaustudie (projectcode 2017K64) werd geconcludeerd dat vooronderzoek in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject nodig was¹¹.

1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie)

Het projectgebied situeert zich langs de tussen deelgemeente Paal en de gemeente Beringen in de Limburgse Kempen. Het projectgebied bevindt zich in een landschap dat wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van getuigenheuvels, typisch voor het Hageland.

Het projectgebied zelf bevindt zich aan de noordelijke voet van een getuigenheuvel. Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen. Hydrografisch gezien behoort het projectgebied tot het Demerbekken. De dichtstbijzijnde waterloop is de Gele Gracht (aftakking van de Zwarte Beek) op ca. 735 m ten zuid(oost)en van het projectgebied.

Uit de bodemkaart blijkt dat er zich binnen de grenzen van het projectgebied w-Zcfc- en OB-bodems bevinden. W-Zcfc-bodems zijn matig droge zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B

⁸ Claesen *et al.*, 2017.

⁹ Vermeersch, 2017.

¹⁰ Van Liefferinge en Cousin, 2017.

¹¹ De Nutte *et al.*, 2017.

horizont die beschikken over een klei-zandsubstraat beginnend op geringe of matige diepte. De aanwezigheid van dergelijke bodems kan wijzen op een goede bewaring van een oud loopoppervlak en ten gevolge een goede bewaring van archeologische sporensites. OB-bodems zijn niet-gekarteerde bodems.

Aan de hand van het historische kaartmateriaal kan worden besloten dat het projectgebied slechts in de loop van de 20ste eeuw werd bebouwd ter hoogte van de straatkant. Het vergunningsgebied is slechts sinds de tweede helft van de 19de eeuw bebouwd in het uiterste zuidoosten. Het grootste deel van het vergunningsgebied was/is onbebouwd en bebost. Voordien deden delen van het vergunningsgebied dienst als akker- en/of weiland. Er zijn geen aanwijzingen van structurele bodemverstoringen binnen de grenzen van vergunningsgebied, met uitzondering van het gebouw in het uiterste zuidoosten.

Ondanks de afwezigheid van systematisch archeologisch onderzoek in de regio maar afgaande op de geraadpleegde (cartografische) bronnen kan worden geconcludeerd dat het terrein beschikt over een hoog archeologisch potentieel voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen. Het projectgebied is immers nooit intensief bebouwd en dus verstoord geweest. Er zijn echter geen indicaties voor de aanwezigheid van gradiënten (droge (oever)gronden langs vennen/beken) in het paleolandschap ter hoogte van het projectgebied. Het ontbreken van een dergelijke ecologisch-strategisch interessante locatie resulteert in een eerder laag potentieel voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars). Er zijn tevens geen indicaties voor een begraven paleobodem.

Er zijn geen indicaties voor een structurele verstoring van de bovengrond waardoor een hoge archeologische verwachting bestaat voor het aantreffen van (pre)historische vindplaatsen uit alle mogelijke perioden vanaf de steentijd tot en met WOII. Er is eerder een lage archeologische verwachting voor de aanwezigheid van artefactenvindplaatsen uit de steentijd omwille van de locatie (aan de noordelijke voet van een getuigenheuvel op relatief grote afstand van waterlopen).

1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bonnen en de informatie met betrekking tot de geplande werken over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het projectgebied is gelegen nabij de dorpskern van Paal. Sinds de 20ste eeuw is de bebouwingsgraad rond het gebied sterk toegenomen. Afgaande op de geraadpleegde (cartografische) bronnen kan worden geconcludeerd dat het gebied beschikt over een hoog archeologisch potentieel voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen in de vorm van grondsporensites. Het projectgebied situeert zich immers aan de voet van een getuigenheuvel. De bodemkaart toont de mogelijke aanwezigheid van matig droge zandbodems aan. Er zijn geen indicaties voor aanwezigheid van een begraven paleobodem. Het vergunningsgebied is nooit of amper bebouwd geweest in het recente verleden, wat een goed bewaard bodemarchief indiceert. Er zijn echter geen indicaties voor de aanwezigheid van gradiënten (droge (oever)gronden langs vennen/beken) in het paleolandschap ter hoogte van het projectgebied. Het ontbreken van een dergelijke ecologisch-strategisch interessante locatie resulteert in een eerder laag potentieel voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars).

Wat is de impact van de geplande werken?

Deze archeologienota kadert binnen een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van het aangeduide vergunningsgebied (ca. 9.496 m²). De geselecteerde zone zal worden opgedeeld in 15 loten voor open en halfopen bebouwing. In het centrale en noordoostelijke wordt een verharde toegangsweg aangelegd. Centraal zal een groenzone worden ingericht.

Voor een dergelijke verkaveling wordt in acht genomen dat het volledige bodemarchief binnen de grenzen van het projectgebied zwaar verstoord zal worden door toekomstige werken en dit over de gehele oppervlakte van het projectgebied.

Bibliografie

Literatuur:

CLAESSEN, J., VAN GENECHTEN, B., VERBEELLEN, G., DIRIX, E., SYS, A., AUDENAERT, E. EN K. BOECKAERT. 2017. Archeologienota Paal - Paalsesteenweg, *ARCHEBO-Rapport 2017G311*, Kortenaken.

DE NUTTE, SIMONS, R., G., DEVILLE T. EN S. HOUBRECHTS. 2017. Zwanenbergstraat 39 te Paal (gem. Beringen). Archeologienota door middel van een archeologische bureaustudie, *ArcheoPro Rapport 402*, Hasselt.

VAN LIEFFERINGE, N. EN S. COUSIN. 2017. *Archeologienota: Een nieuwbouw aan de Paalsesteenweg in Beringen*, Tienen.

VERMEERSCH, J. 2017. E313 Lummen-Beringen. Een Archeologienota, *VEC Nota 107*, Brugge.

Websites geraadpleegd in januari 2019:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120882>

www.agiv.be

www.dov.vlaanderen.be

LEGENDE WEGENIS

- zone voor hoofdgebouw (Art. 1.1)
- zone voor bijgebouw (Art. 1.2)
- zone voor privatieve achtertuinen (Art. 2.2)
- zone voor privatieve voortuinen (Art. 2.1)
- zone voor hagen (Art. 2.5)
- zone voor openbare wegenis (O.D.) (Art. 3.1)
- zone voor openbaar groen (O.D.) (Art. 3.2)

LOT 1
11a 90ca

benaming loten

grens loten

bouwkader

maat bouwkader

mogelijk te behouden bomen

Provincie Limburg

Stad Beringen

MATEXI LIMBURG
VERKAVELING HEIDEVELD
VERKAVELINGSPLAN

Beringen, 2° afd. Paal
Sectie B

Nrs: 1357 E2, 1361 X, 1357 Y, 1361 A2/deel, 1362 D/deel,
1362I/deel, 1362 X/deel, 1363 N/deel

GEZIEN OM GEVOEGD TE WORDEN
BIJ ONS BESLUIT VAN HEDEN

DE ALGEMEEN DIRECTEUR

Pieter Vandergraesen

DE BURGEMEESTER

Thomas Vints

ing. Peter Gijsen
zaakvoerder

INDEX	AARD	DATUM
01	Opmeting bestaande toestand	29/08/2018
02	Ontwerp	18/03/2019

Formaat : a1
File : G:\183\INFRASTRUCTUUR\CONTRACTEN\183\183048 Maste Heideveld Paal Beringen\0106 PLANMONT-183048- Verkeersplan.docx
Plot datum : 25/03/2019

Plan : 02/ XX

Schaal : 1/250

Dossier : GT-180370-66